

Posudek oponenta na magisterskou práci Bc. Jitky Doležalové „Římské skleněné lampy“, UK Praha 2009, 63 s., 10 tab.

Zatímco nálezy hliněných lamp patří na archeologických výzkumech v antické oblasti k běžnému materiálu a také jejich katalogy jsou velmi početné, zůstávaly skleněné lampy, kterým se diplomandka rozhodla v předložené práci věnovat, vždy spíše na okraji zájmu badatelů. Poněkud problematický je, vzhledem k pojednávanému materiálu, samotný název práce – „římské lampy“, protože v textu jsou zařazeny i lampy mladší (byzantské, ummájovské).

Úvodní kapitoly podávají obecný přehled informací o sklářské výrobě; na začátku je zařazen stručný výklad o její historii. Na str. 9 autorka hovoří o prvních sklářských dílnách v Itálii v 9.století př.Kr.; protože jde o velmi rané datum, uvítala bych odkaz na publikaci, z níž tuto informaci čerpala. Tamtéž: doklady znalosti skla v Řecku jsou nepochybně ranější, než autorkou uváděné nálezy z Feidiovy dílny v Olympii. Dále pokračují -opět stručné- kapitoly o jednotlivých technikách, kterými se sklo zhotovovalo, o sklářských pecích, nástrojích a technologických postupech, o složení antického skla a funkci příměsí, které měnily barevnost skleněných výrobků.

Další kapitola se zabývá vývojem sklářské výroby v době římské, a to jak v samotné Itálii, tak také v římských provinciích, které se postupem doby stávají pro tento druh řemeslné výroby stále významnějšími. Správně je upozorněno na to, že, jak dokládají i novější analýzy, v různých dílnách používaná sklářská surovina, pochází ve všech případech pouze z několika málo center (zejména z Levanty), obchod se tedy netýkal ani tolik hotových výrobků, jako spíše tohoto surového skla. Šestá kapitola se soustřeďuje na další historii sklářské produkce po rozpadu římské říše a vývoj v západní části bývalé římské říše a na východě. Tato část práce podává vcelku dobrý přehled starověkého sklářství, ale zvoleného tématu se týká spíše okrajově. Při tom, pokud se týče rozsahu, zabírá přibližně polovinu diplomandkou předložené práce.

Teprve nyní se autorka dostává k samotným skleněným lampám. Zabývá se výrazem používaným pro označení skleněných lamp, mediem užívaným k jejich plnění, připojuje ikonografické a literární doklady o jejich použití. Podrobně jsou popsány varianty „lustrů“, do nichž byly lampy upevňovány. Pak následují kapitoly o jednotlivých tvarových variantách skleněných lamp, počínaje ještě k tomuto účelu nespecifikovanými konickými - picími poháry. Typologie je provedena velmi detailně a pečlivě, autorka ke shromážděným variantám uvádí jejich geografický výskyt, datování, zmiňuje i eventuální dekoraci.

Do poslední kapitoly je zařazeno několik lokalit, ze kterých pocházejí nálezy skleněných lamp, případně jejich fragmentů (na příklad Karanis, Gerasa a další). Mezi nimi jsou zařazeny i fragmenty nalezené při výzkumu prováděném před lety Ústavem pro klasickou archeologii FF UK v Bejrútu. Zde bych předpokládala důslednější a přehlednější propojení s předchozí kapitolou, na příklad s odkazy na čísla, pod něž autorka zařadila tvary ve své typologii. Rovněž zde postrádám jakýkoliv odkaz na literaturu, s níž diplomandka pravděpodobně pracovala. V textu se objevuje nejednotné psaní názvů lokalit: např. Phillipi – Philippi (str.54, 58), Beth Shean – Bet Shean (str.51, 56).

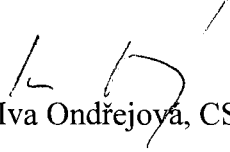
Jak vyplývá již z předchozího textu, v práci je velmi málo odkazů na použitou literaturu, poznámky pod čarou se vztahují spíše k vysvětlení nebo upřesnění některých použitých pojmů nebo k odkazům na obrazovou přílohu. Také v seznamu vyobrazení chybí informace o prameni, z něhož autorka kresbu či fotografii převzala.

Závěrem je třeba konstatovat, že diplomandka si zvolila nelehké téma, při jehož zpracování musela vycházet na jedné straně z obecných prací o starověkém skle a na straně druhé ze speciálních časopiseckých studií, které k této problematice nejsou příliš početné.

Tyto skutečnosti se samozřejmě v předložené práci odrážejí. J.Doležalová přesto prokázala ve své magisterské práci schopnost pracovat s odbornou literaturou a zároveň získané informace doplnit o vlastní postřehy.

Práci lze považovat za vhodný podklad pro obhajobu za účelem získání titulu magistr.

V Praze dne 20.5.2009

Doc. PhDr. Iva Ondřejová, CSc.